

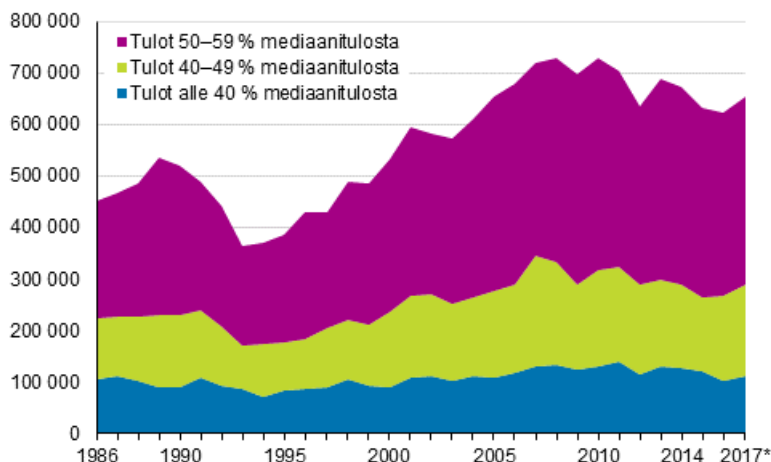
Tulonjakotilasto 2017

Pienituloisuus (ennakkotiedot)

Pienituloisten määrä kasvoi vuonna 2017

Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvia henkilöitä oli 654 000 vuonna 2017, ilmenee Tilastokeskuksen tulonjakotilaston ennakkotiedoista. Pienituloisten osuus kotitalousväestöstä oli 12,1 prosenttia, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä enemmän kuin edeltävänä vuonna. Tuolloin pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvia henkilöitä oli 623 000.

Pienituloisen väestön määrä Suomessa vuosina 1986–2017*.

Tulokäsite ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot). Vuoden 2017 tiedot ovat ennakkollisia.

Suhteellinen pienituloisuus on vaihdellut viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana 623 000 ja 728 000 henkilön välillä, kun pienituloisuuden rajana käytetään 60 prosenttia mediaanitulosta. Pienituloisuuden raja oli vuonna 2017 yhden hengen taloudessa 14 750 euroa vuodessa eli noin 1 230 euroa kuukaudessa.

Pienituloisuus kuvaa keski- ja pienituloisten välisiä suhteellisia tuloeroja, joten pienituloisuuden kehitys riippuu paitsi pienituloisten kotitalouksien omasta tulokehityksestä, myös mediaanitulon kehityksestä. Pienituloisiksi lasketaan henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohti¹⁾

1) Kulutusyksiköt perustuvat niin kutsuttuun OECD:n modifioituun skaalaan. Kotitalouden yksi aikuinen on yksi kulutusyksikkö. Muut kotitalouden 14 vuotta täyttäneet henkilöt ovat kukin 0,5 kulutusyksikköä ja 0–13-vuotiaat lapset ovat kukin 0,3 kulutusyksikköä. Yhden aikuisen kotitalous on yksi kulutusyksikkö, kun taas kotitalous, johon kuuluu esimerkiksi puoliso ja yksi alle 14-vuotias lapsi, ovat yhteensä 1,8 kulutusyksikköä.

on alle 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta. Kotitalouksien mediaanitulo, josta pienituloisuusraja on laskettu, oli vuonna 2017 yhden hengen taloudessa 24 580 euroa.

Toimeentulovaikeuksia kokeneiden määrä väheni

Vähintään pieniä toimeentulovaikeuksia kokevia kotitalouksia oli 605 000 eli 22,3 prosenttia kaikista kotitalouksista vuonna 2017. Vähintään pieniä vaikeuksia kokevien määrä väheni 60 000 kotitaloudella. Myös vakavampia toimeentulovaikeuksia kokevien kotitalouksien määrä väheni ja oli 189 000 eli 7,0 prosenttia kaikista kotitalouksista. Vuotta aiemmin vakavampia toimeentulovaikeuksia kokevia oli 198 000 eli 7,4 prosenttia kaikista kotitalouksista.

Toimeentulovaikeuksia kokevien kotitalouksien osuus on vaihdellut vuoden 2010 jälkeen 7 ja 8 prosentin välissä. Vuoden 2017 osuus on kuitenkin vuodesta 2003 alkavan mittausjakson pienin.

Sisällys

1. Pienituloisuuden kehitys Suomessa vuosina 1966–2017.....	4
Pienituloisia oli 654 000 vuonna 2017.....	4
Väestöstä 5,3 prosenttia saa alle puolet keskitulosta.....	4
Pienituloisten tulojen etäisyys pienituloisuusrajasta oli 14,2 prosenttia vuonna 2017.....	5
Merkittäviä toimeentulo-ongelmia on 7 prosentilla kotitalouksista.....	5
2. Pitkittyneesti pienituloisia oli 398 000 vuonna 2017.....	7

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pienituloisuusindikaattoreita 1990-2017. Vuoden 2017 tiedot ovat ennakkollisia.....	8
--	---

Kuviot

Kuvio 1. Pienituloisuusasteet eri pienituloisuusrajoilla vuosina 1966–2017*.....	4
Kuvio 2. Pienituloisten mediaanitulon suhteellinen etäisyys pienituloisuusrajasta vuosina 1986–2017*.....	5
Kuvio 3. Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia toimeentulossaan kokeneiden kotitalouksien ja niiden jäsenten osuus kaikista kotitalouksista ja henkilöistä vuosina 2003–2017*.....	6
Kuvio 4. Pitkittyneesti pienituloisten naisten ja miesten lukumäärä iän mukaan vuonna 2017 tulonjaon kokonaistilaston mukaan.....	7

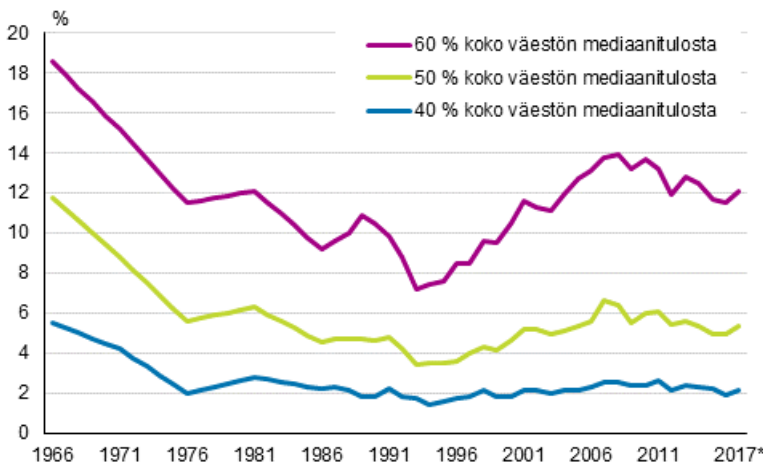
Laatuseloste: tulonjakotilasto.....	9
-------------------------------------	---

1. Pienituloisuuden kehitys Suomessa vuosina 1966–2017

Pienituloisia oli 654 000 vuonna 2017

Pienituloisia henkilöitä oli 654 000 vuonna 2017. Pienituloisten määrä alkoi kasvaa 1990-luvun alkupuolella ja oli korkeimmillaan 728 000 vuosina 2008 ja 2010. Trendinomainen kasvu kuitenkin pysähtyi, ja vuoden 2010 jälkeen pienituloisten määrä on ollut keskimäärin alle 700 000 vuodessa. Pienituloisuusaste eli pienituloisen väestön osuus koko väestöstä oli 12,1 prosenttia vuonna 2017. Edellisenä vuonna se oli 11,5 prosenttia ja vuonna 2008, jolloin se oli korkeimmillaan koko 2000-luvulla, se oli 13,9 prosenttia. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Pienituloisuusasteet eri pienituloisuusrajoilla vuosina 1966–2017*

Tulokäsite ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot). Lähteet: 1966, 1971, 1976 ja 1981 kulutustutkimus; 1986–2016 tulojakotilasto. Puuttuvat väli vuodet (1967–1985) on lineaarisesti interpoloitu. Vuoden 2017 tiedot ovat ennakkollisia.

Pienituloisuuden raja oli yhden hengen kotitalouksissa 14 750 euroa kohden vuonna 2017. Toisin sanoen yhden hengen taloudessa asuva on pienituloinen, jos hänen nettotulonsa ovat alle 1 230 euroa kuukaudessa. Edellisen vuoden pienituloisuusraja oli reaalisesti 210 euroa (noin 18 euroa kuukaudessa) matalampi. Muille kuin yhden hengen kotitalouksille pienituloisuusraja saadaan kertomalla yhden hengen pienituloisuusraja kotitalouden kulutusyksikköluvulla (ks. [käsitteet ja määritelmät](#)). Esimerkiksi kahden aikuisen ja kahden lapsen talouden euromääräinen pienituloisuusraja on 2,1-kertainen yhden hengen talouteen verrattuna.

Pienituloisuusaste on yleisesti käytössä oleva indikaattori, joka kuvaa suhteellisia tuloeroja mediaanitulon alapuolelle jäävässä väestössä. Pienituloisuus määritellään kotitalouden tulojen perusteella suhteessa keskivertokotitalouden tuloihin. Kotitalous on pienituloinen, mikäli sen käytettävissä olevat rahatulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanitulosta eli keskituloisen kotitalouden käytettävissä olevista rahatuloista. Laskennassa käytetään kotitalouden niin sanottua ekvivalenttituloa, joka on kotitalouden kaikkien jäsenten yhteenlaskettujen nettotulojen summa¹⁾ jaettuna kotitalouden kulutusyksiköillä²⁾.

Väestöstä 5,3 prosenttia saa alle puolet keskitulosta

60 prosentin pienituloisuusraja on käytössä eurooppalaisissa vertailuissa, ja muun muassa Euroopan unionin tilastovirasto Eurostat julkaisee tietoja tämän rajan pohjalta. Muissa kansainvälisissä vertailuissa

1) Kotitalouden jäsenten saamat palkka-, yrittäjä-, omaisuustulot sekä saadut tulonsiirrot, joista vähennetään maksetut verot ja veronluonteiset maksut.
2) Kulutusyksiköt perustuvat niin kutsuttuun OECD:n modifioituun skaalaan. Kotitalouden yksi aikuinen on yksi kulutusyksikkö. Muut kotitalouden 14 vuotta täyttäneet henkilöt ovat kukin 0,5 kulutusyksikköä ja 0–13-vuotiaat lapset ovat kukin 0,3 kulutusyksikköä. Yhden aikuisen kotitalous on yksi kulutusyksikkö, kun taas kotitalous, johon kuuluu esimerkiksi puoliso ja yksi alle 14-vuotias lapsi, ovat yhteensä 1,8 kulutusyksikköä.

ja suosituksissa käytetään usein myös 50 prosentin rajaa, toisin sanoen pienituloisiksi katsotaan ne henkilöt, jotka asuvat kotitaloudessa, jonka tulot kulutusyksikköä kohden ovat alle puolet kansallisesta mediaanitulosta.

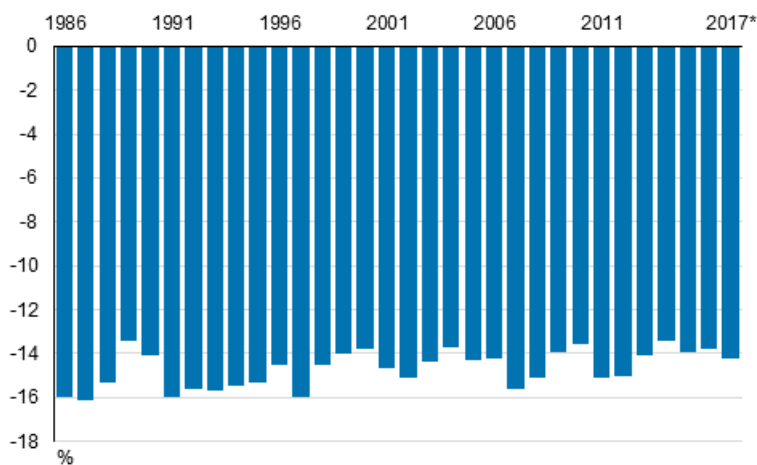
289 000 henkilöä eli 5,3 prosenttia kotitalousväestöstä asui vuonna 2017 kotitaloudessa, jonka tulot olivat alle puolet kansallisesta keskitulosta. 112 000 henkilöä eli 2,1 prosenttia kotitalousväestöstä asui taloudessa, jonka tulot olivat alle 40 prosenttia koko maan keskitulosta. 40 prosentin rajalla pienituloisiksi määritettyjen osuus väestöstä on pysynyt melko vakaana vuoden 2005 jälkeen. 50 prosentin rajalla pienituloisten osuudessa on ollut enemmän vuosittaista vaihtelua, mutta kymmenen vuoden keskiarvo on kuitenkin alle 6 prosenttia. (Kuvio 1.)

Pienituloisten tulojen etäisyys pienituloisuusrajasta oli 14,2 prosenttia vuonna 2017

Pienituloisuusrajan alle jäävien tilannetta voidaan tarkastella pienituloisten mediaanitulojen ja pienituloisuusrajan välisen etäisyyden avulla (ns. köyhyyskuilu). Se osoittaa, kuinka paljon keskimäärin pienituloiselta väestöltä puuttuu tuloja, jotka nostaisivat heidät juuri pienituloisuusrajalle.

Vuonna 2017 pienituloisten mediaanitulon etäisyys pienituloisuusrajasta oli hieman suurempi kuin edeltävänä vuonna, 14,2 prosenttia (2 100 euroa vuodessa eli 175 euroa kuukaudessa kulutusyksikköä kohden). Etäisyys on vaihdellut 2000-luvulla 13,4 ja 15,6 prosentin välillä (kuvio 2). Pienituloisten tulojen keskimääräinen etäisyys voi muuttua pienituloisuusrajan, pienituloisten määrän ja heidän tulojensa muutoksen takia.

Kuvio 2. Pienituloisten mediaanitulon suhteellinen etäisyys pienituloisuusrajasta vuosina 1986–2017*

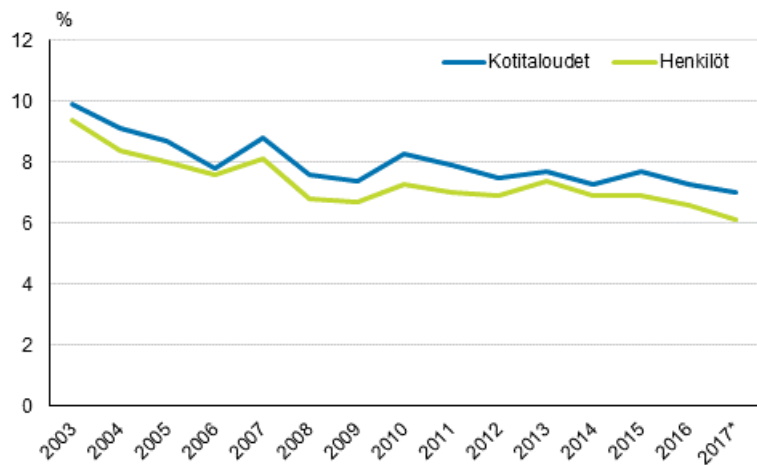
Tulokäsité ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot). Vuoden 2017 tiedot ovat ennakkollisia.

Merkittäviä toimeentulo-ongelmia on 7 prosentilla kotitalouksista

Tuloihin pohjautuvan mittauksen lisäksi toimeentuloa voidaan kuvata kysymällä kotitalouksilta suoraan, miten hyvin ne tulevat toimeen nykyisillä tuloillaan. Tulonjakotilastossa tätä koettua toimeentuloa on selvitetty vuodesta 2003 lähtien kysymällä haastattelussa kotitalouksilta: ”Kun kotitaloutenne kaikki tulot otetaan huomioon, saatteko tavanomaiset menonne niillä katetuksi suurin vaikeuksin, vaikeuksin, pienin vaikeuksin, melko helposti, helposti vai hyvin helposti?”

Kotitalouksien arviot toimeentulostaan ovat hitaasti muuttuneet parempaan suuntaan: vuonna 2003 noin 10 prosenttia kotitalouksista arvioi tulojensa riittävän vaikeuksin tai suurin vaikeuksin, vuonna 2017 osuus oli 7 prosenttia (kuvio 3). Vaikeuksia kokevien kotitalouksien osuus on laskenut hieman vuoden 2015 jälkeen. Toimeentulovaikeuksia kokevissa kotitalouksissa asui 6,1 prosenttia väestöstä vuonna 2017.

Kuvio 3. Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia toimeentulossaan kokoneiden kotitalouksien ja niiden jäsenten osuus kaikista kotitalouksista ja henkilöistä vuosina 2003–2017*

* Vuoden 2017 tiedot ovat ennakkollisia.

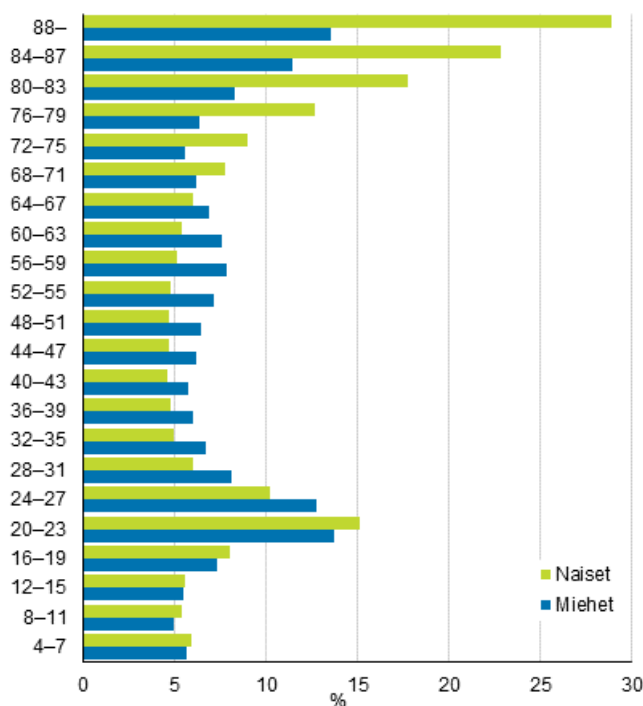
2. Pitkittyneesti pienituloisia oli 398 000 vuonna 2017

Pienituloisuuden pysyvyyden tarkastelemiseksi paras tietolähde on tulonjaon kokonaistilasto, joka on koko väestön kattava rekisteriperusteinen tilasto. Se sisältää havainnot kaikista asuntoväestöön kunakin vuonna kuuluvista henkilöistä ja mahdollistaa siten pienituloisuuden pitkäkestoisuuden tarkastelemisen luotettavalla tasolla. Tämä tilasto mahdollistaa myös pienituloisuustarkastelut tarkalla alueitasolla. Tulonjaon kokonaistilaston pohjalta lasketut pienituloisuusluvut eivät kuitenkaan täysin vastaa tulonjakotilaston julkaisemia lukuja käsite- ja aineistoerojen takia, eikä niitä voi suoraan verrata toisiinsa (tilastojen eroista ja vertailukelpoisuudesta, ks. [tulonjakotilaston laatuseloste](#) ja [tulonjaon kokonaistilaston laatuseloste](#)).

Henkilön katsotaan olevan pitkittyneesti pienituloinen silloin, kun hän on kuulunut pienituloiseen asutokuntaan tilastovuoden lisäksi kolmen edellisvuoden aikana vähintään kaksi kertaa. Asutokunta on pienituloinen silloin, kun asutokunnan ekvivalentti tulo on pienempi kuin 60 prosenttia koko väestön mediaanitulosta.

Tulonjaon kokonaistilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2017 noin 398 000 pitkittyneesti pienituloista henkilöä. Vuotta aikaisemmin määrä oli vajaat 6 000 henkilöä enemmän. Pitkittyneesti pienituloisten osuus koko asutokuntaväestöstä oli 7,4 prosenttia, kun edeltävänä vuonna se oli 7,5 prosenttia. Pitkittynyt pienituloisuus on naisilla hieman yleisempää kuin miehillä: pitkittyneesti pienituloisista oli naisia 206 550 ja miehiä 191 860 eli 7,6 prosenttia kaikista naisista ja 7,2 prosenttia kaikista miehistä. Pienituloisuuden pitkittyminen poikkeaa naisten ja miesten kesken iän mukaan. Pitkittyneesti pienituloiset miehet ovat enimmäkseen työikäisiä kun taas naisten pitkittynyt pienituloisuus on tavallisempaa eläkeiässä. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Pitkittyneesti pienituloisten naisten ja miesten lukumäärä iän mukaan vuonna 2017 tulonjaon kokonaistilaston mukaan

Lisää tietoa pitkittyneestä pienituloisuudesta sukupuolen mukaan ikäryhmittäin sekä kunnittain löytyy [tulonjaon kokonaistilaston tietokantataulukoista](#).

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pienituloisuusindikaattoreita 1990-2017. Vuoden 2017 tiedot ovat ennakkollisia.

	1990	1995	2000	2005	2013	2014	2015	2016	2017*
Koko väestön tulomediaani, e	19 090	17 060	18 770	22 130	24 230	24 050	23 970	24 230	24 580
Pienituloisuusraja, e	11 450	10 240	11 260	13 280	14 540	14 430	14 380	14 540	14 750
Pienituloisten mediaanitulo, e	9 840	8 670	9 710	11 380	12 490	12 500	12 380	12 530	12 650
Köyhyyskuilu, e	1 620	1 560	1 550	1 900	2 050	1 930	2 010	2 000	2 090
Köyhyyskuilu, %	14,1	15,3	13,8	14,3	14,1	13,4	13,9	13,8	14,2
Pienituloisuusaste	10,5	7,6	10,5	12,7	12,8	12,5	11,7	11,5	12,1
Pienituloisia henkilöitä	521 000	386 000	534 000	656 000	690 000	674 000	634 000	623 000	654 000

Laatuseloste: tulonjakotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto on vuosittain laadittava otospohjainen tilasto, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Kotitalouksien tulokehitystä seurataan pitkinä aikasarjoina. Tulonjakotilaston aikasarjatiedot muodostetaan takautuvasti vertailukelpoisiksi. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto laadittiin vuonna 1977.

Tulonjakotilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilaston suosituksiin¹⁾. Tietoina ovat kotitalouksien bruttotulot eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot, sekä maksetut tulonsiirrot. Näiden tulokomponenttien perusteella muodostuu käytettävissä olevat rahatulot, joka on tulonjakotilaston ensisijainen tulokäsite vuodesta 2011 lähtien. Tietosisältö vastaa EU:n tulo- ja elinolutilastossa (EU-SILC) sekä OECD:n tulonjakotietokannassa käytettäviä tulokäsitteitä (ks. 6 Tilastojen vertailukelpoisuus).

Tilastokeskus julkaisee tietoja kotitalouksien toimeentulosta, tuloeroista ja pienituloisuudesta väestöryhmittäin tulonjakotilaston internet-sivuilla. Tietoja tilastoidaan muun muassa kotitalouksien tulotason, sosioekonomisen aseman, elinvaiheen ja iän mukaan.

Tulonjakotilastossa on myös tietoa veloista, asumisesta, asumismenoista, muista kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavista tekijöistä ja toimeentulon riittävytydestä. Tilastokeskus ja Euroopan yhteisön tilastovirasto EUROSTAT julkaisevat tietoja eri yhteyksissä säännöllisesti verkkosivuillaan.

Tulonjakotilastossa perusaineistosta laaditaan vuosittain palveluaineisto, jota luovutetaan tutkimustarkoituksiin. Tulonjaon palveluaineistoa käytetään julkishallinnossa, yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa tulonjaon ja sosiaaliturvaetuksien tutkimukseen ja kehittämiseen. Palveluaineiston tutkimuskäytön erityisenä muotona on mikrosimulointi. Tulonjakotilaston palveluaineiston lisäksi sen perusaineistosta laaditaan erillisestä pyynnöstä erityisselvityksiä ja toimeksiantoja.

Tulonjakotilaston aineisto on yleisesti käytetty tutkimusaineisto kansainvälisessä vertailevassa tutkimuksessa. Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja Eurostatin EU:n tulo- ja elinolutilastoa EU-SILCiä varten (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Tämän aineiston tutkimuskäyttö on Eurostatin kautta vilkasta. Tulonjakotilaston aineistoa toimitetaan määrävuosin Luxemburg Income Study'n (LIS) kansainväliseen tietokantaan, joka on maailmanlaajuisessa tutkimuskäytössä. Aineistoa toimitetaan säännöllisesti myös OECD:lle ja kansainväliseen EUROMOD-mikrosimulointitutkimukseen.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään otosaineistoon. Perustiedot kerätään yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerättyjä tietoja ja rekisteritietoja. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastattelemalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen Tiedonhankinta-yksikkö. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea, ruotsia tai englantia (tilastovuodesta 2014 lähtien). Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 29 minuuttia vuoden 2017 tutkimuksessa.

Rekisterit

Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Tulonjakotilaston rekisterilähteitä ovat:

1) OECD (2013) OECD Framework for Statistics on the Distribution of Household Income, Consumption and Wealth. OECD Publishing; UNECE (2011) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics, Second Edition 2011.

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallituksen verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri, asumistukirekisteri sekä toimeentulotukirekisteri
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri
- Finanssivalvonnan (FIVA) tiedot (ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat)

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa tilastovuoden lopussa (31.12.2017) vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät

- osoitteettomat
- laitospöytä (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat)
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat.

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään haastattelun perusteella tilastovuoden lopun tilanteen mukaan.

Otanta-asetelma

Tulonjakotilasto perustuu kiertävään paneeliotokseen. Kotitalous osallistuu tutkimukseen neljänä peräkkäisenä vuotena, eli tilastovuoden aineisto koostuu 1.–4. tutkimuskertaa otoksessa mukana olevista kotitalouksista (taulukko 2). Vuoteen 2008 saakka tulonjakotilaston otos sisälsi kaksi paneelia, eli otoksessa ensimmäistä ja toista tutkimuskertaa mukana olevat kotitaloudet. Siirryttäessä kahdesta neljään tutkimuskertaan pienennettiin lähtöotosta siten, että ensimmäiselle tutkimuskerralle on valittu vuoden 2009 tilastosta alkaen 5 000 kotitaloutta aikaisemman 7 500:n sijaan.

Tulonjakotilaston otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 16 vuotta täyttäneitä kohdehenkilöä Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tietokannasta²⁾ (tilastovuonna 2015 poikkeuksellisesti 100 000). Otokseen poimitujen kohdehenkilöiden asutokunnat muodostetaan yhdistämällä kohdehenkilön kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvat henkilöt asuinpaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 asutokuntakotitaloutta. Kotitalouden todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä. Ositteet muodostetaan tilastovuotta edeltävän vuoden verotietojen perusteella. Ositteiden muodostamisessa käytetään tietoja asutokuntakotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja kotitalouden jäsenten sosioekonomisista ryhmistä³⁾. Verorekisterin tietojen perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Vuonna 2014 ositteiden määrä vähennettiin kahteentoista yhdistämällä verotietueettomat pienituloisten muut 1 ryhmään. Muutos ei vaikuta tietojen vertailukelpoisuuteen. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Otoksen kiintiöintiä muutettiin vuodesta 2007 alkaen

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Tähän päädyttiin sovitettaessa kansallisen tulonjakotilaston ja Euroopan yhteisön tilastoviraston Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) edellyttämiä toteuttamiskäytäntöjä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien, esimerkiksi pienituloisuusasteen, estimointia.

Tulonjakotilaston siirryttyä neljän paneelin kiertävään otokseen vuonna 2009 on 2.–4. tutkimuskerralle poimittu 16-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset vuosittain. Vuonna 2009 poimittiin lisäksi poikkeuksellisesti 17-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset tutkimuksen 3.–4. tutkimuskerralle ja 18-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotos 4. tutkimuskerralle. Tutkimuskerrasta riippuen lisäotokseen poimitut kohdehenkilöt osallistuvat tutkimukseen 1–3 tutkimuskertaa. Lisäotoksilla varmistetaan tilaston edustavuus kotitalousväestön ikäjakauman suhteen.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kotitalouden sisällymistodennäköisyyttä. Tämän jälkeen hyväksytyyn otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatkorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatkorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2017 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asutokunnan koko ensimmäisen tutkimuskerran otokselle ja kotitalouden koko jatkavien tutkimuskertojen otoksille (tilastovuonna 2017; tätä ennen kaikkien tutkimuskertojen otosten kalibroinnissa käytettiin asutokunnan kokoa)
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- 16 vuotta täyttäneiden koulutusaste (tilastovuodesta 2016 alkaen; ks. [laatuseloste tilastovuodelle 2016](#))
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot)
- tulonjaon kokonaistilaston pienituloisiin asutokuntiin kuuluvien henkilöiden lukumäärä asutoväestössä, rekisteripohjainen tulokäsite (tilastovuodesta 2015 alkaen)

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Taulukossa 1 on esitetty tietoja vuoden 2017 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka).

Taulukko 1. Vuoden 2017 tulonjakotilaston I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain

	Masterotoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde, %	Hyväksytyt kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Osio						
Palkansaajat 1	10 579	821	7,7	417	396	8
Palkansaajat 2	8 059	652	8,0	375	271	6
Palkansaajat 3	6 752	569	8,4	348	216	5
Palkansaajat 4	3 390	500	14,7	291	203	6
Yrittäjät 1	1 597	400	25,0	223	173	4
Yrittäjät 2	748	299	39,9	175	121	3
Maanviljelijät 1	584	199	34,0	144	54	1
Maanviljelijät 2	484	183	37,8	122	59	2
Eläkeläiset 1	8 096	501	6,1	267	209	25
Eläkeläiset 2	5 509	400	7,2	267	123	10
Muut 1	3 520	345	9,8	147	190	8
Muut 2	471	131	27,8	74	54	3
Yhteensä	49 789	5 000	10,0	2 850	2 069	81

Koko otoksen koosta, vastanneista, kadosta ja ylipeitosta on esitetty tietoja taulukossa 2. Vuonna 2017 otoskoko oli yhteensä 13 072 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen netto-otokseen jäi 12 911 taloutta.

Ensimmäistä kertaa tutkimukseen osallistuvilla vastauskato oli 42,1 prosenttia. Toista kertaa tutkimukseen osallistuvien kotitalouksien vastauskato oli 17,6 prosenttia, kolmatta kertaa osallistuvien 12,2 prosenttia ja neljättä kertaa osallistuvien 7,1 prosenttia. Toista tai useampaa kertaa tutkimuksessa mukana olevien kotitalouksien vastauskadot on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous on osallistunut tutkimukseen aikaisempina vuosina. Kadoksi jääneet kotitaloudet eivät ole mukana tutkimuksen seuraavilla haastattelukerroilla. Koko otoksessa (kaikki tutkimuskerrat) nettokato oli 23,8 prosenttia vuonna 2017. Vuoden 2017 tulonjakotilaston aineistoon hyväksytyjen kotitalouksien lukumäärä oli yhteensä 9 832 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 23 879 henkilöä.

Taulukko 2. Tulonjakotilaston 2017 otoskoko ja vastauskato

	Tutkimuskerta				
	Koko otos	1	2	3	4
Brutto-otos, kotitalouksia	13 072	5 000	2 983	2 630	2 459
Ylipeitto	161	81	25	32	23
Netto-otos	12 911	4 919	2 958	2 598	2 436
Kato	3 079	2 069	521	317	172
- Kieltäytyneitä	2 079	1 359	394	216	110
- Ei tavoitettu	810	589	97	72	52
- Muu syy	190	121	30	29	10
Hyväksytyt	9 832	2 850	2 437	2 281	2 264
Nettokato, %	23,8	42,1	17,6	12,2	7,1

Taulukossa 3 on tarkasteltu vastauskadon jakautumista ositteittain tutkimuksen ensimmäisellä tutkimuskerralla vuosina 2008–2017. Vastauskatoprosentit on laskettu painottamattomista luvuista otostasolla. Vuonna 2017 vastauskato kasvoi edellisvuodesta.

Vastauskadon (yksikkökato) ohella tulosten laatuun vaikuttaa yksittäisiin haastattelukysymyksiin liittyvä osittaiskato (eräkato). Korkotulotiedoissa (lähdeverolain alaiset korkotulot) on huomattavampaa osittaiskatoa. Korkotulotietojen puuttumista korjataan nk. hot deck -imputointimenetelmällä.

Taulukko 3. Nettokato (%) tulonjakotilaston I paneelissa vuosina 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Palkansaajat 1	32.2	35.3	32.7	38.6	40.1	37.8	42.6	41.8	45.2	48.7
Palkansaajat 2	26.8	31.4	27.2	35.3	28.9	36.7	36.0	40.1	42.5	42.0
Palkansaajat 3	26.8	27.3	26.9	28.6	29.0	33.5	32.8	37.1	39.6	38.3
Palkansaajat 4	30.3	28.4	23.5	32.8	27.1	37.9	34.1	32.3	37.6	41.1
Yrittäjät 1	28.5	30.7	31.2	34.1	35.8	41.6	36.7	35.7	46.5	43.7
Yrittäjät 2	30.1	26.8	31.0	28.9	30.2	31.3	37.4	36.1	37.0	40.9
Maanviljelijät 1	16.1	21.7	17.7	21.7	22.2	24.7	22.7	26.8	27.7	27.3
Maanviljelijät 2	13.9	13.3	15.8	23.5	16.1	26.2	19.7	19.4	29.7	32.6
Eläkeläiset 1	27.3	29.9	24.7	35.7	30.4	35.0	35.3	34.6	36.2	43.9
Eläkeläiset 2	20.6	19.7	21.4	24.0	25.6	26.5	22.4	22.6	25.6	31.5
Muut 1	41.4	45.6	38.3	49.8	48.3	48.8	52.8	50.4	56.3	56.4
Muut 2	28.0	32.0	31.8	33.8	34.6	40.2	36.8	37.6	36.2	42.2
Ei verotietuetta	66.7	56.8	71.7	71.7	71.4	65.1
Yhteensä	28.3	29.9	28.0	33.7	32.0	35.9	35.6	36.1	39.9	42.1

Tulonjakotilaston tuloslukuihin eli estimaatteihin sisältyy otannasta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua. Tämän satunnaisvaihtelun suuruutta voidaan arvioida estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otoskoko ja muuttujan arvojen vaihtelu otoksessa eli otosvarianssi. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, keskivirhe saattaa olla suuri ja tulokset ovat sen vuoksi epävarmoja.

Tilaston taulukoissa ei ole julkaistu tulotietoja, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 30 kotitaloutta tai tulonsaajakohtaisissa taulukoissa on vähemmän kuin 30 tulonsaajaa. Desiiliryhmien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa on lukumäärät merkitty sulkuihin, mikäli otoksessa on vähemmän kuin 10 kotitaloutta tai tulonsaajaa. Keskivirheen avulla voidaan tutkimuksen kullekin estimaatille laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla.

Tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä voidaan arvioida vertaamalla estimaatteja rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

Taulukko 4. Pienituloisuusasteen luottamusvälit ja keskivirhe vuosina 1987–2017

Vuosi	Pienituloisuusaste %	Alaraja	Yläraja	Keskivirhe
1987	9,6	9,0	10,2	0,31
1988	10,0	9,4	10,6	0,29
1989	10,9	10,3	11,4	0,28
1990	10,5	10,0	11,0	0,27
1991	9,8	9,3	10,3	0,27
1992	8,8	8,3	9,4	0,28
1993	7,2	6,7	7,8	0,30
1994	7,4	6,8	8,0	0,30
1995	7,6	7,0	8,3	0,31
1996	8,5	7,8	9,2	0,35
1997	8,5	7,8	9,1	0,34
1998	9,6	8,9	10,4	0,38
1999	9,5	8,8	10,2	0,37
2000	10,5	9,7	11,2	0,39
2001	11,6	10,8	12,4	0,41
2002	11,3	10,5	12,1	0,40
2003	11,1	10,4	11,9	0,37
2004	11,9	11,2	12,5	0,34
2005	12,7	11,9	13,4	0,37
2006	13,1	12,3	13,8	0,39
2007	13,8	13,0	14,6	0,40
2008	13,9	13,0	14,7	0,42
2009	13,2	12,4	14,0	0,40
2010	13,7	12,9	14,6	0,42
2011	13,2	12,5	14,0	0,39
2012	11,9	11,1	12,6	0,38
2013	12,8	12,1	13,6	0,40
2014	12,5	11,7	13,3	0,41
2015	11,7	10,9	12,5	0,40
2016	11,5	10,6	12,3	0,44
2017	12,1	11,1	12,9	0,44

Taulukko 5. Menojen kattaminen tuloilla (%), luottamusvälit ja keskivirhe vuosina 2011–2017

Vuosi		Menojen kattaminen tuloilla %	Alaraja	Yläaraja	Keskivirhe
2011	suurin vaikeuksin	2,3	1,9	2,6	0,18
	vaikeuksin	4,8	4,2	5,3	0,29
	pienin vaikeuksin	15,9	15,0	16,8	0,46
	melko helposti	33,1	31,9	34,2	0,59
	helposti	26,7	25,7	27,8	0,53
	hyvin helposti	16,8	15,9	17,7	0,45
2012	suurin vaikeuksin	2,2	1,8	2,5	0,18
	vaikeuksin	4,7	4,2	5,2	0,26
	pienin vaikeuksin	16,9	16,0	17,8	0,48
	melko helposti	34,3	33,2	35,4	0,56
	helposti	26,1	25,1	27,1	0,51
	hyvin helposti	15,4	14,7	16,2	0,38
2013	suurin vaikeuksin	2,7	2,2	3,1	0,22
	vaikeuksin	4,7	4,1	5,2	0,28
	pienin vaikeuksin	18,0	17,1	19,0	0,49
	melko helposti	36,9	35,7	38,0	0,58
	helposti	23,6	22,6	24,6	0,50
	hyvin helposti	13,6	12,9	14,3	0,38
2014	suurin vaikeuksin	2,5	2,1	2,9	0,21
	vaikeuksin	4,4	3,9	5,0	0,27
	pienin vaikeuksin	17,3	16,4	18,3	0,48
	melko helposti	34,8	33,6	36,0	0,59
	helposti	25,1	24,1	26,2	0,52
	hyvin helposti	15,1	14,4	15,9	0,38
2015	suurin vaikeuksin	2,3	1,9	2,7	0,21
	vaikeuksin	4,6	4,0	5,2	0,28
	pienin vaikeuksin	17,5	16,5	18,4	0,50
	melko helposti	32,5	31,4	33,7	0,60
	helposti	25,6	24,6	26,7	0,53
	hyvin helposti	16,7	15,9	17,6	0,42
2016	suurin vaikeuksin	2,3	1,9	2,7	0,21
	vaikeuksin	4,3	3,8	4,9	0,28
	pienin vaikeuksin	18,1	17,1	19,1	0,52
	melko helposti	37,8	36,6	39,0	0,63
	helposti	23,4	22,4	24,5	0,52
	hyvin helposti	13,3	12,5	14,0	0,39
2017	suurin vaikeuksin	2,3	1,9	2,6	0,20
	vaikeuksin	3,8	3,3	4,3	0,25
	pienin vaikeuksin	15,5	14,5	16,5	0,50
	melko helposti	33,6	32,4	34,8	0,62
	helposti	25,0	23,9	26,1	0,56
	hyvin helposti	19,0	18,0	19,9	0,48

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilastoa tehdään vuosittain. Viimeisimmät tilastotuotannon tarvitsemista rekisteriaineistoista ovat käytettävissä noin 11 kuukautta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Ennakolliset tiedot valmistuvat

noin 12 kuukautta tilastovuoden päättymisestä ja lopulliset tiedot julkaistaan noin 15 kuukautta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Samaan aikaan tiedot toimitetaan EU:n tilastovirastolle Eurostatille. Eurostat julkaisee Suomen tiedot osana EU:n tulo- ja elinolotilastoa noin vuoden viiveellä.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tulonjakotilaston ennakkolliset ja lopulliset tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla SVT:n Tulot ja kulutus -sarjassa sähköisinä julkistuksina ja katsauksina, pdf-muodossa sekä StatFin-tietokantataulukoina. Tiedot löytyvät osoitteesta tilastokeskus.fi/til/tjt/index.html.

Mikäli on tarpeen saada verkkosivuilla julkaistuja tietoja tarkempia tilastoja, niitä voi tilata maksullisena toimeksiantona tilaston tekijöiltä sähköpostitse osoitteella toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi tai puhelimitse.

Tulonjakotilastossa perusaineistosta laaditaan vuosittain palveluaineisto, jota luovutetaan tutkimustarkoituksiin. Tulonjaon palveluaineistoa käytetään julkishallinnossa, yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa tulonjaon ja sosiaaliturvaetuuksien tutkimukseen ja kehittämiseen. Palveluaineiston tutkimuskäytön erityisenä muotona on mikrosimulointi. Tulonjakotilaston palveluaineiston lisäksi sen perusaineistosta laaditaan erillisestä pyynnöstä erityisselvityksiä ja toimeksiantoja. Kansalliset tutkimusaineistot ovat maksullisia ja edellyttävät käyttöluvan hakemista.

Tulonjakotilaston tietokannasta johdetut tiedot toimitetaan Eurostatille ja ne sisältyvät Eurostatin koostamaan tutkimusaineistoon (EU-SILC Users' Database). Lisätietoja tästä tutkimusaineistosta saa Eurostatin verkkosivuilta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Asumiskustannuskäsite

Asumiskustannuskäsitteessä noudatetaan EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) määritelmää. Tietoa käytetään kotitalouksien asumiskustannusten ja tulojen perusteella johdettavien tietojen kansainväliseen, vertailevaan tilastointiin (ks. [Eurostat](#)).

Tulokäsite

Tulonjakotilaston pääasiallisena tulokäsitteenä on EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) mukainen *käytettävissä olevat rahatulot (pl. myyntivoitot)*. Käsitteet ovat määritelmällisesti samat lukuun ottamatta palkkatulojen luontaisuuksia. Ne luetaan tuloihin tulonjakotilastossa, mutta ei EU:n tulo- ja elinolotilastossa. OECD:n tulonjakotietokannassa käytetty tulokäsite on sama kuin tulonjakotilastossa eli *käytettävissä olevat rahatulot (pl. myyntivoitot)*.

Käytettävissä olevat rahatulot (pl. myyntivoitot) on kansainvälisesti vertailukelpoinen tulokäsite, joka ei sisällä veronalaisia luovutusvoittoja (myyntivoittoja) eikä niistä maksettuja veroja. Sen mukaiset tulot on päivitetty takautuvasti tilaston aikasarjatietoihin vuodesta 1987 lähtien.

Tulonjakotilastoinnissa aiemmin ensisijaisena tulokäsitteenä käytetty laajempi *käytettävissä olevat tulot* on säilytetty edelleen tilastoinnissa ja tietokantataulukoissa. Se sisältää laskennallisen asuntotulon sekä myyntivoitot ja niistä maksetut verot. *Käytettävissä olevat rahatulot (ml. myyntivoitot)* vastaa aiemmin käytettyä rahatulokäsitettä. Se sisältää myyntivoitot ja niistä maksetut verot, mutta ei laskennallisia tuloeria. Myös tämä tulokäsite on säilytetty tilastoinnissa ja osassa tietokantataulukoita.

Vaihtoehtoiset tulokäsitteet ovat saatavissa perusaineistosta tilastointi- ja tutkimuskäyttöön ja niitä raportoidaan osassa tulonjakotilaston julkaisuja. Ne eivät kuitenkaan sovellu kansainvälisiin vertailuihin.

Tulonjakotilaston julkistuksissa esitettävät tiedot pohjautuvat vuosittain päivitettäviin aikasarjoihin, joissa on pyritty huomioimaan tulonjakotilaston tulotiedoissa tapahtuneet muutokset. Tulonjakotilaston aikasarjan vertailukelpoisuus on hyvä vuosille 1993–2016, ja päätuloerien kohdalla kohtuullisen hyvä vuodesta 1993 taaksepäin varhempisiin tilastovuosiin. Vuoden 2014 tulonjakotilastoon tehty metsätulojen muodostusmenetelmän muutos vaikuttaa etenkin maatalousyrittäjäkotitalouksien tuloihin, joten tässä ryhmässä tulotiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään vuosien 2013 ja 2014 välillä.

Tulotiedoissa on tapahtunut aiempina vuosina seuraavia muutoksia, joilla on vaikutusta tietojen vertailukelpoisuuteen. Nämä ovat seuraavat:

- Metsätulojen laskentatavan uudistus vuonna 2014. Aikaisemmin metsänmyyntitulot pohjautuivat verottajan vuosi-ilmoitustietoihin. Metsänmyyntituloihin kohdistuvat kustannukset johdettiin mekaanisella laskentamenetelmällä. Vuoden 2014 tilastossa metsänmyyntitulot pohjautuivat muiden yrittäjätulojen tapaan lopullisen verotuksen tietoihin, jossa verottajan hyväksymät metsänmyyntituloihin kohdistuvat kustannukset ovat selvästi suuremmat kuin mitä tilastossa aikaisemmin laskettiin. Laskentamenetelmän vaikutuksista on kerrottu enemmän väestöryhmittäisiä tuloeroja käsitelleessä Tulonjakotilasto 2014 -julkistuksessa.
- Kotitalouksien käytävissä olevat rahatulot eroaa tulonjakotilastossa vuonna 2010 ja sitä edeltävinä tilastovuosina olleesta käytävissä olevien rahatulojen käsitteestä siten, että tietoon ei lueta veronalaisia luovutusvoittoja. Tietoon luetaan sitä vastoin toiselle kotitaloudelle maksetut säännöllisuonteiset ja velvoittavat tulonsiirrot laajemmin kuin aikaisemmin (elatusapu).
- Laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta tuotetaan edelleen erillisenä tulokomponenttina ja se luetaan edelleen kotitalouden käytävissä oleviin tuloihin (mutta ei rahatuloihin). Vuonna 2006 tilastossa uudistettiin asuntotulon laskentatapa ottamalla huomioon toisaalta yhtenäiset käytännöt muiden Tilastokeskuksen tilastojen (erityisesti kulutustutkimus ja kansantalouden tilinpito) kanssa ja toisaalta EU:n tulo- ja elinolotilastoa (EU-SILC) koskevan asetuksen vaatimukset. Merkittävimmät muutokset liittyvät otoskotitalouksille ositemenetelmällä laskettujen bruttovuokrien ositteiden tarkentumiseen ja omistusasuntojen poistojen käsittelyyn. Ositteissa tilastollisen kuntaryhmituksen mukainen bruttovuokra on korvattu kunnittaisella ja suurimmissa kunnissa osa-alueittaisella tiedolla (vuodesta 2012 alkaen osa-alueen mukainen bruttovuokra on ollut käytössä useammalla suurkunnalla kuin aikaisemmin). Ositekohtaiset bruttovuokra-arvot perustuvat edelleen Tilastokeskuksen vuokratilaston vapaarahoitteisten asuntojen vanhojen ja uusien vuokrasuhteiden keskimääräisiin vuokriin, mutta havaintomääriltään pienten ositteiden vuokra-arvoja on korjattu vanhojen asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen myyntihinnoilla. Asuntotulosta ei enää omakotiasujilla vähennetä poistoja. (Ks. Tulonjakotilasto, käsitteet ja määritelmät, asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra.) Uudistetulla menetelmällä laskettu asuntotulo on viety takautuvasti aikasarjatietoihin vuodesta 1993 lähtien, joten tulokäsitteet ovat tältä osin vertailukelpoisia kun tietolähteenä käytetään tulonjakotilaston aikasarja-aineistoa.
- Kotitalouksien välisiin saatuihin tulonsiirtoihin ei vuoden 2006 tulonjakotilastosta lähtien ole laskettu enää kotitalouden saamia raha- tai muita lahjoja. Syynä on yhtenäisyys EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) tulokäsitteen kanssa. Uusi laskentatapa vähentää kotitalouksien keskimääräisiä käytävissä olevia tuloja noin 150 euroa kotitaloutta kohti.
- Vuonna 2006 siirryttiin metsätulojen verotuksessa myyntituloihin pohjautuvaan verotukseen. Tämän vuoksi metsätulojen käsittely muuttui myös Tulonjakotilastossa. Metsätalouden tulot perustuivat vuosina 2006–2013 pääasiassa verohallinnon vuosi-ilmoitustietoihin eikä täydentäviä tietoja enää kysytty haastatteluissa. Metsätalouden kustannukset arvioitiin prosenttiosuutena metsän myyntituloista, kun ne aiemmin laskettiin haastattelutietoihin perustuvalla regressiomallilla.
- Tulonjakotilaston tulokäsitteiden vertailtavuutta vaikeuttaa myös vuoden 2005 osinkoverouudistus, jossa luovuttiin yhtiöveron hyvityksestä. Ennen verouudistusta yhtiöveron hyvitys luettiin tuloksi osinko-, tuotannon tekijä- ja bruttotuloihin. Koska yhtiöveron hyvitys sisältyi myös maksettuihin tulonsiirtoihin, verouudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta käytävissä olevan tulon vertailtavuuteen. Tulonjakotilaston aikasarjatiedostoihin verouudistuksesta johtuvat muutokset on korjattu vuosille 1993–2004.

Luokitukset ja menetelmät

Tulonjakotilastossa on vuodesta 2003 lähtien ollut käytössä suuraluejako, joka vastaa EU:n NUTS 2 -tason luokitusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1059/2003). NUTS 2 -luokitusta tarkistettiin vuonna 2011 (Komission asetus 31/2011), mikä vaikutti myös suuraluerakenteeseen. Uusi suuraluejako otettiin käyttöön tulonjakotilastossa vuonna 2012.

Tulonjakotilastossa on vuodesta 2011 lähtien käytetty Ammattiluokitus 2010:ta. Se pohjautuu kansainvälisen ammattiluokituksen ISCO-08 luokituksen uudistukseen. Ammattiluokitusta käytetään apuna sosioekonomisen aseman luokituksessa. Uudistuksen vaikutus tulonjakotilastossa julkaistuihin sosioekonomisen aseman mukaisiin aikasarjatietoihin ei ole merkitsevä.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hallinnollisista rekistereistä koottu **tulonjaon kokonaistilasto** kuvaa asuntokuntien vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Tilastoyksikkönä käytetty asuntokunta (ns. rekisterikotitalous) poikkeaa hieman tulonjakotilaston kotitalouskäsitteestä. Koska tulonjaon kokonaistilaston tulokäsite perustuu vain rekisteritietoihin, se ei sisällä laskennallisia tuloeria eikä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastatteleamalla (mm. asuntotulo, lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Rekisteritiedoista tulonjaon kokonaistilasto sisältää veronalaiset luovutusvoitot, kun taas kiinteistövero ei sisälly maksettuihin tulonsiirtoihin. Tulonjaon kokonaistilaston käsitteet esimerkiksi tulojen osalta eivät täysin täytä kansainvälisiä suosituksia. Tilastojen tiedot saattavat erota myös otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Tulonjakotilaston ja **kulutustutkimuksen** välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Tulonjakotilaston asumiskustannukset ja *kulutustutkimuksen asumisen kulutusmenot* ovat yhtenevät. Kulutustutkimuksen tietoihin luetaan kotitalouden varsinaisten asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen asumisen kulutusmenot (ml. laskennallinen kulutus). Tilastoinnissa noudatetaan bruttovuokralaperiaatetta ja luokitteluun käytetään yksityiskohtaista kulutusmenojen luokitusta (COICOP-HBS). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuvasta **veronalaiset tulot -tilastosta** saadaan tiedot luonnollisten henkilöiden veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja tai aviopari. Sen ulkopuolelle jää myös osa kotitalouksien saamista yrittäjä- ja omaisuustuloista (mm. lähdeveron alaiset korkotulot) sekä tulonsiirroista (mm. osa kansaneläkkeistä sekä tapaturmavahinkoturvaan perustuvista etuuksista, sotilasvammalakiin perustuvat eläkkeet, asumistuet, toimeentulotuki sekä lapsilisät).

Tulonjakotilasto kuvaa kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja on siten **kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin** laajennus. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummia kansantalouden tilinpidon tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmässä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan.

Tulonjakotilaston perusjoukon muodostavat yksityiset kotitaloudet. Kansantalouden tilinpidossa kotitaloussektoriin luetaan myös ns. laitostaloudet. Vuonna 2003 kansantalouden tilinpidon aikasarjoja tarkistettiin siten, että kotitaloussektoriin luetaan myös asunto-osakeyhtiöt siltä osin kuin kotitaloudet ovat asunto-osakkeiden omistajia (eli suurimmalta osin).

Lisätietoja

Kaisa-Mari Okkonen 029 551 3408
Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Tulonjakotilasto 2017, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-8121 (pdf)